

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU

KANUN NUMARASI

: 5510

KABUL TARİHİ

: 31/5/2006

YAYIMLANDIĞI RESMÎ GAZETE

: TARİH: 16/6/2006 SAYI: 26200

YAYIMLANDIĞI DÜSTUR

: TERTİP: 5 CİLT: 45

AKADEMİK

MADDE 22

HALİL ÖZDEMİR

SİGORTALININ KENDİSİNDEN KAYNAKLANAN SEBEPLERLE TEDAVİ SÜRESİNİN UZAMASI, İŞ GÖREMEZLİĞİNİN ARTMASI

MADDE 22- (1) Sigortalının aşağıdaki sayılan nedenlerden dolayı iş kazasına veya meslek hastalığına uğraması, hastalanması, tedavi süresinin uzaması veya iş göremezliğinin artması hallerinde geçici iş göremezlik ödeneği veya sürekli iş göremezlik geliri;

a) Ceza sorumluluğu olmayanlar ile kabul edilebilir bir mazreti olanlar hariç, sigortalının iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık nedeniyle hekimin bildirdiği tedbir ve tavsiyelere uymaması sonucu tedavi süresinin uzamasına veya iş göremezlik oranının artmasına, malûl kalmasına neden olması halinde, uzayan tedavi süresi veya artan iş göremezlik oranı esas alınarak dörtte birine kadar Kurumca eksiltilir.

b) Ceza sorumluluğu olmayanlar hariç, ağır kusuru yüzünden iş kazasına uğrayan, meslek hastalığına tutulan veya hastalanan sigortalının kusur derecesi esas alınarak üçte birine kadar Kurumca eksiltilir.

c) Kasdî bir hareketi yüzünden iş kazasına uğrayan, meslek hastalığına tutulan, hastalanan veya Kurumun yazılı bildirimine rağmen teklif edilen tedaviyi kabul etmeyen sigortalıya, yarısı tutarında ödenir.

d) Tedavi gördüğü hekimden, tedavinin sona erdiğine ve çalışabilir olduğuna dair belge almaksızın çalışan sigortalıya geçici iş

göremezlik ödeneği ödenmez, ödenmiş olanlar da yersiz yapılan ödeme tarihinden itibaren 96 ncı madde hükümlerine göre geri alınır.

(2) 13 üncü maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde belirtilenler tarafından iş kazasının anılan bentte belirtilen süre içinde Kuruma bildirilmemesi durumunda, sigortalıya yapılacak iş göremezlik ödenekleri bildirim tarihinden itibaren ödenir.

(3) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle¹ düzenlenir.

İLGİLİ MEVZUAT: 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu

KAYNAKÇA

Özdemir, Halil. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Nedeniyle Sosyal Güvenlik Kurumunun Rücu Alacağında Kusurun Belirlenmesi. Yargıtay Dergisi Nisan 2023

AÇIKLAMALAR

1. Sigortalılara ödenen geçici iş göremezlik ödeneği veya sürekli iş göremezlik geliri belli şartlarda sigortalılardan, işveren ve üçüncü kişilerden geri alınabildiği gibi baştan itibaren de eksiltilerek sigortalıya ödenmesi veya ödenenlerin geri alınması mümkündür. 5510 sayılı Kanununun 22. maddesinde, sigortalının kendisinden kaynaklanan sebeplerden dolayı iş kazasına veya meslek hastalığına uğraması, hastalanması, tedavi süresinin uzaması hallerinde geçici iş göremezlik ödeneği veya sürekli iş göremezlik gelirin ne şekilde ödeneceği düzenlenmiştir.

2. 22. maddenin (a) bendine göre, ceza sorumluluğu olmayanlar ile kabul edilebilir bir mazereti olanlar hariç, sigortalının iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık nedeniyle hekimin bildirdiği tedbir ve tavsiyelere uymaması sonucu tedavi süresinin uzamasına veya iş göremezlik oranının artmasına, malûl kalmasına neden olması halinde, uzayan tedavi süresi veya artan iş göremezlik oranı esas alınarak dörtte birine kadarı Kurumca eksiltilir. (SSİY md. 44/1-a; SSK md. 17, 38, 50).

3. Hastalanan veya yaralanan sigortalının iyileşmesi için Kurumca kendisine sağlık yardımı yapılması tek başına yeterli değildir. Sigortalının da hekimin bildirdiği tedbir ve tavsiyelere uyması gerekir. Hekim tavsiye etmemiş olsa

¹ Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği"; RG. 12/5/2010, s. 27579

bile sigortalı, herkesçe kabul edilen tıbbi kurallara da uyması gerekir. Aksi halde hastalık hiç iyileşmeyecek ya da tedavi süresi uzayacaktır. Bunun sonucu olarak da Kurumun giderlerinde artış olacaktır. Maddedeki düzenleme, hiç kimse kendi kusuruna dayanamaz ilkesinin bir sonucudur.

4. Sigortalının hekimin bildirdiği tedbir ve tavsiyelere uymaması sonucu tedavi süresinin uzamasına veya iş göremezlik oranının artmasına, malûl kalmasına neden olması, yöntemince alınmış bir hekim raporu ile tespit olunmalıdır. Ancak bu takdirde geçici iş göremezlik ödeneği veya sürekli iş göremezlik geliri dörtte birine kadarı Kurumca eksiltilebilir. Ancak ceza sorumluluğu olmayanlar ile kabul edilebilir bir mazereti olanlar hariç tutulmuştur. Sigortalının tedavi süresinin uzaması veya iş göremezlik oranının artması, malûl kalmasının ispatı hekim raporu ile Kuruma aitken cezai sorumluluğu bulunmadığı veya mazereti olduğunun ispatı ise sigortalıya ait olacaktır.

5. 22. maddenin (b) bendine göre, ceza sorumluluğu olmayanlar hariç, ağır kusuru yüzünden iş kazasına uğrayan, meslek hastalığına tutulan veya hastalanan sigortalının kusur derecesi esas alınarak üçte birine kadarı Kurumca eksiltir (SSİY md. 44/1-b, 44/2; SSK md. 111).

6. İş kazası ve meslek hastalığı nedeniyle Sosyal Güvenlik Kurumunun işveren ve üçüncü kişilerden rücu alacaklarında sigortalının kusuru istisna teşkil etmektedir. Sigortalının kusuru rücuya tabi olmayıp Kurum üzerinde kalmaktadır. Ancak sigortalı bağışlanamaz/ağır kusuru ile iş kazasına veya meslek hastalığına uğraması, hastalanması, tedavi süresinin uzaması veya iş göremezliğinin artması hallerinde geçici iş göremezlik ödeneği veya sürekli iş göremezlik geliri Kurumca eksiltilecek verilmektedir. En fazla eksiltmeyle sigortalıya bağlanacak gelirin 2/3 ü bağlanabilir. Kurumca daha az oranda da indirim yapılabilir. Eksiltilen bu miktar rücu davasına konu olacaktır.

7. Mülga 506 sayılı Kanunun "*Sigortalının bağışlanamaz kusuru*" başlıklı 111. maddesinde, sigortalıya bağışlanmaz kusuru yüzünden geçici iş göremezlik ödeneği veya sürekli iş göremezlik geliri, bu kusurun derecesine göre, Kurumca, yarısına kadar eksiltilebileceği belirtilmiştir. Maddede, "*Tehlikeli olduğu veya hastalığa sebep olacağı bilinen yahut yetkili kimseler tarafından verilen emirlere aykırı olan veyahut açıkça izne dayanmadığı gibi hiç bir gereği veya yararı bulunmayan bir işi elinde olarak sigortalının yapması veya yapılması gerekli bir hareketi savsaması kusurunun bağışlanmazlığına esas tutulur*" denilmiştir.

8. Kurum tarafından ödenen sürekli iş göremezlik gelirinin eksiltilmesi için, ağır kusurun varlığının saptanması önem taşımaktadır. Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğine göre, sigortalının, mahkeme kararı, denetim, soruşturma ve kontrol raporları, ünite kararını, hekim raporu, kamu kurum ve kuruluşlarının görevleri gereği düzenlediği tutanaklar veya belgelerde belirlenen kusur derecesinin üçte biri oranında Kurumca eksiltilecek ödenir. Ancak kusur derecesinin bilgi ve belgelerde yer almaması hâlinde yüzde beş oranında Kurumca eksiltir.

9. Yönetmelikte (md.44), sigortalının, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kurallara uymaması, tehlikeli olduğu veya hastalığa sebep olacağı bilinen bir hareketi yapması, yetkili kimseler tarafından verilen emirlere aykırı hareket etmesi, açıkça izne dayanmadığı gibi, hiçbir gereği veya yararı bulunmayan bir işi bilerek yapması ve yapılması gerekli bir hareketi savsaması, ağır kusuruna esas tutulacağı belirtilmiştir. SGK'nın 2016/21 sayılı Kısa Vadeli Sigorta Uygulamaları genelgesinde, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 44 üncü maddesinin ikinci fıkrasında ağır kusura yönelik uygulamanın nasıl yapılacağı açıklanmıştır. Buna göre sigortalının:

- 1- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kurallara uymaması, sağlığı ve güvenliği ile ilgili kurallara uymaması,
- 2-Tehlikeli olduğu veya hastalığa sebep olacağı bilinen bir hareketi yapması,
- 3-Yetkili kimseler tarafından verilen emirlere aykırı hareket etmesi,
- 4-Açıkça izne dayanmadığı gibi, hiçbir gereği veya yararı bulunmayan bir işi bilerek ve isteyerek yapması,
- 5- Yapılması gerekli bir hareketi savsaması, ağır kusuruna esas tutulacaktır.

10. İş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesinde sigortalıya verilen her kusur, ağır kusur olarak nitelenemez. Ağır kusur irdelenirken, kasta varmayan, yani sonucun sigortalı tarafından istenmemekle birlikte, açıkça öngörülebilir olduğu ve yukarıda belirtilen hallerden bir veya birkaçının bir arada bulunması hallerinin bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir. Ağır kusur halinin varlığı, konusunda ve işçi sağlığı, iş güvenliği alanında uzman bilirkişilerden, iş kazasının meydana gelmesinde sigortalının ağır kusurunun bulunup bulunmadığını, oluşa ve işçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatına uygun olarak saptayan rapor ile olmalıdır.² Sigortalıya hafif kurur verilmesi halinde (b) bendi hükümleri uygulanamaz. Sigortalıya %50'nin üzerinde verilen kusurlar direk ağır kusur olarak nitelenemez, ağır kusur halinin bilirkişi raporu ile ayrıca belirlenmesi gerekmektedir. Örneğin sigortalının çalışan bir makinaya bilerek elini sokması, merdiven varken atlayarak inmeye çalışması, elektriği kesmeden tamirata kalkışması gibi durumlar sigortalının ağır kusurunu oluşturabilecektir.³

11. 22. maddenin (c) bendine göre, kasdî bir hareketi yüzünden iş kazasına uğrayan, meslek hastalığına tutulan, hastalanan veya Kurumun yazılı bildirimine rağmen teklif edilen tedaviyi kabul etmeyen sigortalıya, yarısı tutarında ödenir (SSİY md. 44/1-c; SSK 110).

Mahkeme kararı, denetim, soruşturma ve kontrol raporları, ünite kararı, hekim raporu, kamu kurum ve kuruluşlarının görevleri gereği düzenlediği

² Y10. HD 14.6.2012 t. E. 2011/7445, K. 2012/11468; Y10. HD 26.4.2018 t. E. 2016/5056, K. 2018/4123

³ Özdemir, S. 410

tutanaklar veya belgelerde kasti bir hareketi yüzünden iş kazasına uğradığı saptanan meslek hastalığına tutulan, hastalanan veya Kurumun yazılı bildirimine rağmen teklif edilen tedaviyi kabul etmeyen sigortalıya, yarısı tutarında ödenir (SSİY). Kasti hareket, bilerek ve isteyerek serbest irade ile yapılan hareketlerdir. Sigortalının kasti hareketine uygulamada pek rastlanılmasa da işyerinde intihar olayı kasti hareket olarak nitelenebilir.

12. 22. maddenin (d) bendine göre, tedavi gördüğü hekimden, tedavinin sona erdiğine ve çalışabilir olduğuna dair belge almaksızın çalışan sigortalıya geçici iş göremezlik ödeneği ödenmez, ödenmiş olanlar da yersiz yapılan ödeme tarihinden itibaren 96'ncı madde hükümlerine göre geri alınır. Kural olarak tedavi gördüğü hekimden tedavinin sona erdiğine dair ve çalışabilir belgesi almayan sigortalının işe başlamaması gerekir. Çünkü sigortalının tekrar hastalanması ve gereksiz yere geçici iş göremezlik ödemesine sebep olabilir.⁴ Eğer Kurumca geçici iş göremezlik ödemesi baştan hatalı olarak fazla ödenmiş veya 22. maddede sayılan eksiltme nedenleri sonradan ortaya çıkarsa, fazla ödenen miktar sigortalıdan 96. madde hükümlerine göre geri alınabilir (SSK md. 37, 121).

13. 22. maddenin ikinci fıkrasına göre, 13 üncü maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde belirtilenler tarafından iş kazasının anılan bentte belirtilen süre içinde Kuruma bildirilmemesi durumunda, sigortalıya yapılacak iş göremezlik ödenekleri bildirim tarihinden itibaren ödenir (SSİY m. 35/5). İkinci fıkrada bağımsız çalışanlar yönünden, 13 üncü maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde belirtilenler tarafından iş kazasının anılan bentte belirtilen süre içinde Kuruma bildirilmemesi durumunda, sigortalıya yapılacak iş göremezlik ödenekleri bildirim tarihinden itibaren ödeneceği belirtilmiştir. Hiç bildirimde bulunulmamış ise iş göremezlik ödeneği ödenmez.

14. 5510 sayılı Kanun 13/II-b bendinde, 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında bulunan sigortalıların (bağımsız çalışanlar) kendisi tarafından, bir ayı geçmemek şartıyla rahatsızlığının bildirim yapmaya engel olmadığı günden sonra üç işgünü içinde Kuruma bildirilmesi öngörülmüştür. Kuruma bildirim süresi, hizmet akdiyle çalışanlar gibi yine üç gündür ancak burada azami süre getirilerek her hâlükârda bir ay içinde bildirim yapılması öngörülmüştür. Bildirimi yapacak olan sigortalının kendisi olduğundan, kaza nedeniyle bildirim yapma güçlüğü düşünülerek bir aylık azami süre getirilmiştir. Ancak sigortalının rahatsızlığı bir aydan fazla sürerse örneğin uzun süre koma hali olursa, bildirim yükümlülüğü sadece sigortalıya verildiğinden, bu halin mücbir sebep sayılarak engel halin kalktığı andan itibaren üç işgünü içinde bildirim yapılabileceğinin kabulü gerekir.

15. 22. maddenin üçüncü fıkrasında bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları belirlemek üzere Kurum tarafından yönetmelik çıkarılacağı belirtilmiştir.

⁴ Aslanköylü, s. 985

den bu konuda “Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği” (RG. 12/5/2010, s. 27579) çıkarılmıştır.

ASGP
AKADEMİK SOSYAL GÜVENLİK PLATFORMU